

makers van deze tijd met een uitgesproken alternatief voor Stanislavsky. "Niemand kan je vertellen hoe je een bril moet oppakken, je kunt het ook niet beschrijven, je *doet* het gewoon." Ook bij het 'acteren' — als die benaming bij Wilson nog op zijn plaats is — staat het doen voorop; betekenis en gevoel komen pas daarna. Hij wijst op een voorbeeld dat bij zijn *Medea*-ensceneringen van enkele jaren geleden een rol heeft gespeeld: als je filmopnamen van een moeder, die een huilende baby oppakt, zeer vertraagd afdraait, zie je dat de moeder in de eerste fracties van seconden niet troostend reageert, maar afwerend: laat me met rust, ik wil jouw narigheid niet. De moeders waren geschokt, omdat ze zich alleen bewust waren van moederlijke gevoelens, niet van hun instinctieve afweer. Maar: "The body doesn't lie," zei Martha Graham. Het lichaam spreekt, of je je bewust bent van wat het zegt of niet. Voor Wilson betekent dit dat het mogelijk — en zelfs beter — is, te beginnen met de vorm: de spelers te *dwingen* tot een houding, een gebaar, tot imitatie van iets dat hem wordt voorgedaan zonder dat daar voor hem tegelijk een gevoel onder wordt geschoven. Is de vorm eenmaal 'mechanisch' aangeleerd, dan komt de energie vrij voor het opladen van die vorm met betekenis door de speler zelf. Maar 'Stanislavsky-acteurs' zijn gewend, de omgekeerde weg te volgen en de vorm te zien als iets dat ontstaat uit de emotie. 'Doe mij maar na' komt voor hen overeen met een oneerbaar voorstel.

De discrepantie tussen Wilson-debeeldend-kunstenaar en de Wilson die in de werkplaats gebeurtenissen wil laten ontstaan hoeft de kwaliteit van het resultaat niet nadelig te beïnvloeden, maar het risico is altijd aanwezig. Weet Wilson wat hij wil, dan is

het gedaan met de vrijheid van de speler en deze moet dan wel van zeer goeden huize komen om geen automaat in Wilsons poppenkast te worden. Gaat Wilson in zijn weigering om vooraf na te denken te ver — door gebrek aan tijd of, wat niet meer denkbeeldig is bij iemand die, zoals Heiner Müller zegt, 'toeristisch werkt' en stad en land afreist om links en rechts produkties uit de grond te stampen, gebrek aan interesse — dan loopt hij de kans, een workshop te moeten voorzitten met grote lacunes in het beeld van de produktie die erin vorm moet krijgen. Zulke gaten in het beeld geven de spelers niet werkelijk ruimte voor een eigen inbreng. Eerder voelen ze zich aan hun lot overgelaten. Een plot met bijbehorende emoties hebben ze niet om op terug te vallen, en daardoor ontberen ze ook de steun van medespelers die met hen samen in één verhaal zitten. Ze staan geïsoleerd, zelfs als ze met twintig op de planken zijn, en nu is de Meester óók al de draad kwijt. Zo hebben zich in het vormgevingsproces van *The Forest* momenten voorgedaan waarop zelfs Gilgamesj en Enkidu zich pijnlijk het bos in gestuurd voelden.

Toerist

Improviserend werken zoals Wilson doet in zijn workshops vraagt van de theatermaker een grote en voortdurende intensiteit. Wanneer die verflauwt, wordt gemakkelijk gegrepen naar vormen die hun bruikbaarheid al eens eerder bewezen hebben. Ofschoon de vorm spontaan, op het moment zelf, lijkt op te komen, blijkt de maker in werkelijkheid bezig, zichzelf te herhalen. Niet dat zo'n herhaling op zichzelf zinloos of zwak zou zijn. Maar met elke herhaling wordt het moeilijker, te bewijzen dat de

herhaalde vorm *nu* even hard nodig, even logisch op haar plaats is als de vorige maal — in het geval van *The Forest*: dat ze meer is dan 'typisch Wilson'.

Wilson beweegt zich de laatste jaren inderdaad als een toerist van het ene theater naar het andere, aange-lokt door opdrachten, zijn krachten metend aan heterogene objecten uit de toneel- en operaliteratuur en aan de professionaliteit van acteurs, zangers en dansers met een heel andere achtergrond dan de zijne. Misschien zoekt hij deze confrontaties op uit een behoefte om zijn grenzen te verwijden en beschouwt hij al die produkties als niet meer dan voorlopige resultaten, uitgewerkte schetsen die niet het stadium van de perfectie hoeven te bereiken om hun functie in zijn onderzoek te vervullen. Dan blijkt echter dat zijn theatervorm de perfectie *behoeft* om te kunnen overtuigen. Toeschouwers voelen zich teleurgesteld; voor spelers brengt het werken met Wilson niet die ervaringen die ze ervan verwacht hadden. En Wilson zelf? Men zou hem de rust en de concentratie wensen om voor zichzelf weer eens lijnen uit te zetten en tot iets nieuws te komen dat overtuigt.

Janny Donker

THE FOREST

Auteur: Heiner Müller, Darryl Pinckney; regie: Bob Wilson; decor: Bob Wilson en Tom Kamm; licht: Heinrich Brunke en Robert Wilson; muziek: David Byrne; choreografie: Suzushi Hanayagi; kostuums: Frida Parmeggiani; spelers: Martin Wuttke, Howie Seago, Geno Lechner, Peter Fitz, Eva-Maria Meineke, e.v.a.

Wordt gespeeld in De Singel, Antwerpen van 17 t.e.m. 21 mei.

The Forest. —
Foto's Kassner.

